

добри. Тук имаме един наистина полезен и днес сборник за всекиго, който не би се задоволял да го прочете само веднъж. При тези максими всеки от нас може да си спомни и прибави своя опит, като го осъзнае и подготви за прилагане. Това е сборник, който ни кара да се разочароваме дори от самите себе си. Лекарство против наивността, но и лекарство против суетата е той."

Българският читател е улеснен в четенето и разбирането на Ларошфуковите „максими и размисли“ от пояснителните бележки на преводача в края на книгата. Тези бележки допълват „увода“ на автора.

Максимите и размислите (конто третира в къси страници интересни въпроси и проблеми на етиката и на възпитанието и се четат с най-жив интерес) са допълнени с два предговора — единият към първото издание от 1665 г., другият към петото издание от 1678 г. Прибавени са и няколко „портрета“: на Ларошфуко от самия него, на Ларошфуко от кардинал дьо Рес и на кардинал дьо Рес от Ларошфуко. В този „портрет“ на Ларошфуко от кардинал дьо Рес е дадена интересна характеристика на знаменития моралист, в която между другото четем: „(. . .) нямаше достатъчно широк поглед върху нещата и не обхващаше в цялост дори това, което непосредствено го заобикаляше; но здравият

умисъл, твърде благоприятен за умозрителност, съчетан с неговия благ характер и любезност и с неговия лесен нрав, достоен за възхищение, трябваше да компенсира повече липсата на проникателност, отколкото постигаше това. „Този портрет е интересен поради факта, че е правен по живия модел: Ларошфуко е бил съвременник на авантюристичния кардинал дьо Рес, който сам е бил писател.

Накрая са добавени „първи отзиви за „максимите и размислите“ на Ларошфуко. Прочутата госпожа дьо Лафайет, авторка на първия психологически роман във френската литература „Принцеса дьо Клев“ и на забележителни „Мемоари“ за дворцовия живот в 1688—1689 не скрива недоволството си от максимите на Ларошфуко. В едно писмо до своя приятелка тя казва: „всички лица със здрав смисъл не са тъй убедени в общата погрешка, както е убеден г-н дьо Ларошфуко.“

Изданията на „Народна култура“ е в поредицата от луксозни издания. В текста са поместени гравюри — портрети на знаменити личности от времето на Ларошфуко, между които на Людовик XIV, на Блез Паскал, Мадлен дьо Сюдери, Боало, Босюе, Корней, Молиер.

Николай Дончев

НОВАТОРСКИ ТЪРСЕНИЯ НА ЕДИН СЪВРЕМЕНЕН НАШ БЕЛЕТРИСТ

С „Двама в новия град“ Камен Калчев навлиза в душевния свят на обикновения човек, добира се до психологични обобщения, подчинени на обширен идеен замисъл. К. Калчев доказва, че е писател с широк диапазон на творчески интереси, че открива нещо повече в мислите и чувствата на хората от нашето съвремие, представя драмата на човека от нашето общество. Героят му е поставен в съвременна обстановка, а това вече определя и неговото поведение, разкрито в аспекта на общественото развитие. Нищо трагично няма, ако героят изживее своята драма, главното е в името на какво върши това, от какво се ръководи. А Марин Масларски се ръководи от хуманни чувства, от мисълта на бъде полезен, да бъде преди всичко човек.

„Двама в новия град“ разкрива ново измерение на съвременната душевност. Авторът се придържа до социалната проблематика, не затваря героите си в кръга на личните страдания. Най-голямото преимущество на романа е вложената в него предтекстова идейност. За това тезата на П. Зарев, че образ като Марин Масларски не можем представим в друго време, при друго общество, е съвършено права.¹

С подписаното самочувствие на човек, на когото са отнели несправедливо десет години от живота, Марин Масларски се връща в новия град. Срещата между новото и старото в душата на героя определя начупената линия, по която се движи вътрешното развитие на сюжета. Той се среща с Виолета, разведен „по целесъобразност“, става шофьор, навлиза съзнателно в трудовото ежедневие и мисълта, че е „войник с товарен камion“, че благополучието зависи и от неговото гражданско съзнание, се явява оная светла атмосфера, която обгръща самотните му часове. И преоценката на миналото започва с анализа на придобитото и наслоеното в душата на Марин Масларски. Той е запазил своята прямота и нравствена чистота, не пренася огорчението си върху ония, които са били негови спътници, помага на бившата си жена да постъпи на работа и това върши без никакво нравствено обезщетение. Грижата за човека е обща закономерност, но вътре в нея действуват противоположни сили. Всяка частна ситуация е сложен психологически възел. Голяма е заслугата на К. Калчев, че е показал неотменния ход на общата закономерност и е описал конкретното й осъществяване. Вълинуващите раз-

¹ П. Зарев, Партията и литературата. Литературен фронт, бр. 48, 1966,

мисли за времето, което се е подиграло с героя му, се трансформира в един основен въпрос — какво е отношението между правдата на времето и делата на хората. Марин Масларски търси пътища към човека. В предпазливо сближение с Иванчев и Векилов проличава жаждата за простота и искреност. Авторът не е търсил идеален положителен герой. Преди години Марин извършва бригадирски подвиг, движен от сърдечното си увлечение да види ръкоплясканията на момичето, в което е бил влюбен. В автобазата той редовно изпълнява нормата си, макар че славата отдавна е престанала да го възбужда. Това той върши от вътрешна необходимост да бъде полезен на хората. Но не противоречи ли жаждата на Марин Масларски за освежителна струя, която да разсее потискащата атмосфера, на отказа му да се върне отново към работата на партиен работник? Логичен ли е този отказ, като имаме пред вид желанието му да бъде полезен на обществото? Векилов квалифицира отсъствието на служебна амбиция като „ново еснафство“.

Във връзка с душевното състояние на Марин Масларски авторът цитира стихове от „псета с ватиката“. Психологическата депресия на П. Пенев, неговата богата душевност, неспокойство са присъщи и на Калчевия герой. Писателят го замисля в духовна близост с поета, върху фона на неговата поезия изгражда образа му, утължава го с повече детайли. Това му е необходимо, за да го осъвремени, да го свърже с конкретната действителност, да бъде убедителен, по-логичен, да изхожда от душевното разположение не само на една личност, но на цяло поколение. Това поколение тежко понесе бездушието и еснафщината. То очакваше крила, слънце, върхове, а попадна под ударите на временното насилие. На няколко места в повествованието К. Калчев вмъква оптимистичния призив: „Добро утро, хора“, което твърде много допринася за оздравяващата душевност на Марин Масларски. В стиховете на поета той вижда себе си, открива своята самотност, отчужденост, мъка и вяра в бъдещето: „Мъката ни е била еднаква и желанието ни да се борим еднакво“, — казва той, когато слуша песните на певеца-работник. За вложената философска концепция в романа авторът използва забележителната поема „Дни на проверка“ (едно от значителните творби в съвременната ни лирика), която отговаря на психологическата структура на Масларски. Това е тежка и драматична равностетка с живота, безпопнадна проверка на миналите дни, протекла в тревожни съмнения и лутания: „В мен срещата на две епохи става, ехти у мен дубоят им жесток.“ Това е идейната трактовка на романа, на главния герой Марин Масларски, който трагично понася удара на тази жестока борба. И поетът и Масларски негодуват

против онези оцеляли островчета на корупция сред новия ни живот. П. Пенев намира възродителна сила в младия социалистически град. Това е подходящото място и за Марин, почувствувал дълбочината и хуманната сила на поезията му. „Исках да е до мене, на празния стол, да го потупам по рамото, а сега не можех да сторя това. Той беше се скрил в земята и оттам спореше с мене и не можех нищо да му възразя, нито дори да го упреква за прибръзната постъпка. Нима не можех и аз да сторя същото? Но героят на К. Калчев не чувства само протеста на П. Пенев, но и неговата радост от живота, страстния призив за осмислен целеструен подвиг. И когато чува неговите дълбоко пропити с оптимизъм думи, разбира, че това е призив към живота, че го поздравява поетът — възторженият певец, вярващият в силата на народа. От позициите на тази вяра Марин Масларски осмисля смъртта на П. Пенев, когато чувства толкова близък: „Ние сме заедно — и поетът, и аз, и Виолета. Вървим по целия свят, дете има хора като нас.“ И трудният път, по който минава героят на К. Калчев, за да превърне голямото, колективно щастие в свое лично, продължава до края на романа. Върху тази новаторска линия авторът акцентува.

К. Калчев разгъва белетристичния си похват чрез острите съблъски, драматичните обрати, състените контрастиращи бои. Той умело и доста смело утвърждава новото, прогресивното, непоколебимо се бори срещу стари предразсъдъци и морални извращения. Когато разкрива образа на главния си герой, авторът наблюдава обществените норми, вълнува го проблема за благотворното влияние на личността върху околната среда. Затова Марин Масларски изхожда не само от идеалите на младостта, но и от отношението на околните към Виолета. В какво се изявява новото третиране на любовта към човека? Това става не само в общата творческа концепция на автора, в конкретната художествена изява, не само в мислите и чувствата на положителните герои. К. Калчев е намерил нови измерения, в които поставя героя си. Въпросът за големите възвишени идеали в личната съдба на Марин е разрешен чрез противопоставянето му на Гергана и Виолета. Някога в бригадирския лагер Гергана е била младежки кумир за него, но сега тя е „уморена и напъгняла“ и новата среща пробужда съжаление към еснафския ѝ живот. Умората и еднообразието са я направили „мека, отстъпчива“ и това задушава у него бликналите порив за близост. Тя изповядва, че когато остане насаме със себе си, не успява да се спаси от тягостното съжаление за отминалата младост, осмива желанията си да живее в оръжен град. Образът на Гергана е свързан с проблема, който К. Калчев поставя и в „Семейството на тъкачите“ — животът е много по-сложен

и разнообразен, отколкото си го представят някои. Авторът проявява интерес към енергичните характери на жени със силно подчертана жизненост, така ясно излявен в двете му героини Гита и Виолета. Двете се споделят по жизнената съдба и по драматизма, но Виолета се отличава с особената си артистична дарба, с богатството от контрастни багри, с мечтата за духовно общуване. Това ѝ дава основание да внишава на Марин чувството на малоченност, за приниженост на вкуса по отношение на изкуството. Той търси в себе си това, което тя е открила и същевременно признава, че и тя е възприела нещо от еснафщината на провинциалния град. И когато младостта е отминала, героинят на К. Калчев отново подценява причината за раздялата. Виолета иска всичко да получи даром, а Марин Масларски е готов цял да се раздале на хората. Той е новият човек, чрез него К. Калчев осъществява новаторски виждания. Той някак си пресилено подчертава мисълта, че двамата имат една съдба. С изрази: „двамата сме пъхнати в един ярем, в един свят“, „ударът срещу мене през тези злощастни години беше удар и срещу Виолета, удар срещу нейната съдба, тя наравно с мене беше изпитала последиците на усамотението“ и пр. Още преди 1946 г. Виолета се държи спрямо мъжа си недостойно и неговото арестуване е само външен повод да скъса връзката си с него. Куйловският период не я засяга, напротив, той я улеснява да се освободи от един „невзрачен“ за нея мъж.

Още с първите страници на романа К. Калчев ни въвежда във въздухащата драма на Марин Масларски, с неговите сложни чувства към Виолета. Обича ли я той или само ревността поддържа интереса му към нея, тъгува ли за тяхното малко семейство, разклатено още от създаването му или може би нейната женственост и жизненост са оставили неизличими следи в кръвта му? Авторът създава образа на Марин в тясно съзвучие с Виолета. Тя е повърхностна, слабохарактерна, наивно поддаваща се на чувства, настроения. К. Калчев с голямо умение представя нейния душевен свят, изпълнен с противоречие. Макар че Марин Масларски изнася главната тежест на повествованието, но тя е един от движещите образи на писателя, с подчертано индивидуализирани черти. Виолета е с по-първична душевна структура, тя носи обидата на жена, ненамерила своя път и накрая детето осмисля нейния живот. Когато всички осъждат извънбрачната ѝ бременност, тя решава да изпълни своя майчински дълг. Това я представя в друга светлина и в това се изяснява нейното развитие. Затова твърде неестествен и неподготвен е краят на романа. Може би писателят е искал да избегне баналния завършек. Немотиван е отказът на Виолета Марин да стане баща

на детето ѝ. В категоричния тон, с който тя отхвърля предложението на Масларски, читателят долавя известна предпазливост от страна на автора. Би могло да се подчертае, че тя не дава съгласието си от чувство на справедливост, като знае колко той е добър и честен. Дори не прави намек да уважи благодарните му чувства. Тук К. Калчев е пренебрегнал инстинкта на жената — да осигури бъдещето на детето си. С право романът „Двама в новия град“ покрай основните проблеми (ролята, значението и пр. на новия наш съвременник) е насочен срещу еснафщината в социалистическото ни общество. Героят вижда своя човешки дълг в помощта, защото за него благото на ближния е вътрешна потребност. Тук К. Калчев е потърсил логиката на индивидуалния характер. Решавайки да действа в името на социалистическия морал, Марин се разплаща със своя антисоциален съименник Евгени Масларски. Авторът е проявил чувство за мирка в редуването на емоционалните приливи и отливи. „Нош. Безлюдна улица. Тишина.“ Накъсаните безглаголни изречения от една-две думи характеризират надигащата се буря от негодувание. Гневът, който задушава Марин, се примесва с презрението към недоучилото „инженерче“, дълбоко е възмутен от „безсрамника“, успял да му се наложи. Дали на всяка неправда той така остро реагира, винаги ли е такъв ревностен защитник на истината? Но досега той е наблюдавал и спокойно отминавал житейски неправди (случаите във ведомствения хотел). Сега нещастieto на Виолета пробужда волята му за активно противодействие на злото. Ала за срещата с него той не е подготвен, не е предвидил и обмислил всички ходове. И това е психологически върно за човек като Марин Масларски. Читателят очаква, че злосторникът ще намери своето възмездие. Накрая идва и безсилието: „Бях смачкан от този мекушав тип и се уверих, че невинаги твърдите предмети са най-устойчиви.“

Марин Масларски е предтеча на онова бедно общество, когато взаимоотношенията между хората ще бъдат по-добри. Той мисли за голямото дело, което трябва да извърши — да помогне на своя другар. Краят на романа е оптимистичен, дори патетичен като сцена с много светлини: „Ще облека летния си костюм, белия и ще се върна в новия град, който се роди от мене, от моите ръце. Ще бъда щастлив, здрав, радостта няма да напуска нашия дом.“ К. Калчев измъква героиня си от отчаянието, от гнета на тежката мъка, среща го с хора, някои от които засилват тази мъка, други я разсейват. Но той не постига своето щастие, продължава да е самотен. Виолета отхвърля предложението му. Тогава откъде блика у него радостта. Тя идва от всеобщото внимание към него, от обстоятелството, че остава сред работниците,

чийто дружба и съчувствие му са скъпи.

*

Художествената убедителност и пълноценност на едно произведение се определя от събитията и конфликтите в дадена епоха, намерили ярко изражение в характерите на героите. Сюжетът на „Двама в новия град“ е изтъкнат върху вътрешен драматизъм. Главният герой е сложен, противоречив характер, дълбоко страдащ от чувство за „малоченост“. Сложността му идва от жизнената непосредственост, с която К. Калчев го изгражда. Характерна черта на Марин Масларски е единството между думи и дела, двуличието му е чувство. Тук писателят отново акцентува върху будното обществено чувство на героя. Като наблюдава живота наоколо, той придобива една своя мъдрост — добрите и честните не се застояват на едно място, изобличава крѝмчаря в престъпление и милиционера в угодничество. Със своеобразен похват К. Калчев представя учудването на железничарите, които считат негодуванието на героя едва ли не за чудатост. С художествено майсторство авторът рисува този сюжетен детайл, който твърде добре характеризира обществената инертиност на масите и особено когато един от присъстващите поднася фенер да види отблизо лицето му (което ни напомня за легендата на Диоген). „Доплака ми се от обидата“, изповядва той. Все по същите нравствени подбуды Масларски удря плесница на Лачката, макар че това е немотивирано от писателя.

Висшите принципи на социалистическата правда не са намерили своето реално покритие и предстои най-трудната битка за промяна в душевността на хората, предстои превъзпитание на човека и „сраженията“ не само за завоюване на материална база, а за внедряване на нови мисли и чувства, за нов морал и човешки взаимоотношения. И това е основният философски проблем на нашето съвремие — проблем, който К. Калчев разрешава чрез образа на Марин Масларски. Авторът тъгува за загубилия вярата си наш съвременник, осъжда опустошението, което някои с лека ръка вършат, — представя стремежа на човека към правдата, истината, превъплъщава в нова обстановка духовните и нравствени търсения. Знаем, че голямата творба носи едно вътрешно богатство от мисли, което се нарича подтекст, а това са мислите, представите, които възникват у читателя, когато навлезе в произведението и които надхвърлят значението на вложения в творбата текст. „Двама в новия град“ се отличава от останалите произведения на автора с вложената подтекстова идея, а не с композиционно-сюжетни ситуации.

По върното отразяване на жизнените факти някога хората ще искат да знаят как сме живели и по това ще преценяват творческото дело на писателя. Авторът прави опит да излезе от типовия образ в литературата ни —

шаблонизиран и утвърден вече в редица произведения на наши писатели. Такъв образ е повърхностен и не буди никакви спорове, каквито повдига Марин Масларски, наричан с малко средства, но пластично, проникновено в психологическата и класова същност, различен от героите в „Живите помнят“, „На границата“ и пр. К. Калчев се стреми да разработи цялостен образ на жив човек, свързан с определена философска теза, с известна политическа ситуация. И трябва да се подчертае, че целеустремеността на писателя към изследване на главния герой води до редуциране на типове като Гергана, Иванчев, Евгени, които насащат обстановката, създават впечатление за жизнена пълнота. Доста сполучливо и своеобразно е противопоставянето на образи чрез имената им — двама Масларски, две Виолети.

От второстепенните лица най-плътното е обрисувано Векилов, макар че са загнати някои негови черти, без да бъдат доведени до край. И когато търсим философския замисъл и новаторство на романа, ще се спрем на него. Той също е пострадал от култа, но бързо намира своето място в обществения живот. Действителността у него е преуплена под друг аспект. Той е предан на делото, разкрива цяла мрежа от „сводничество, далавери, шарлатания“, но не е загубил вярата си в хората. К. Калчев е одухотворил образа му, извадил го е от шампата, показал е какъв трябва да бъде милиционерския началник — културен, с подчертана демократичност и хуманност. А защо Масларски, който няма приятели в новия град, не чувства вътрешна необходимост да общува с такъв човек, който има благотворно влияние върху него? Мислите и постъпките на Векилов, предаността му към правдата и истината не могат да не направят впечатление на главния герой, жаден за човешка топлина, за другарска грижа и подкрепа. Основният проблем за новаторството е разрешен чрез образите на Марин и Векилов. Разбира се, в едно произведение той не може да бъде напълно изчерпан. К. Калчев засяга тежките последици от политическата депресия върху личността и как тя под въздействието на новата демократичност се възражда. Писателят се задоволява да загатне за връщането на героя към радостта и живота и не довежда докрай философската концепция за смисъла, значението и ролята на нашия съвременник. За това образът на Марин, както и на Виолета, бяха обект на продължителни спорове. С какво привлякоха те вниманието на читателите и критиката? Преди всичко с качествата си на съвременни млади хора К. Калчев долавя характерното и, без да изпада в някакво унифициране на героите, непринудено ги въвежда в действие, съответстващо на техните характери. Мнозина читатели изказаха несъгласие с авторовата позиция по отношение на „примиренството“ на Масларски и „разпуснатостта“ на Виолета. Но

при всички случаи героите на К. Калчев са живи хора и затова будят размисли. А най-добри са именно ония книги, при които продължаваме да общуваме с героите им, да мислим за тяхната съдба. К. Калчев е създал книга, която се отличава от много съвременни български романи, чужда на схематизма. Той по своето е разработил проблема за душевността на съвременния човек, за новаторството в изкуството. Затова романът „Двама в новия град“ се чете бавно, съсредоточено, внимателно. Това е книга, която буди много въпроси, кара ни да търсим себе си — самовглъбяване, самоанализ, самонаблюдение, психологическа дисекция. Марин Масларски е нов герой, който тепърва ще навлиза широко в белетристиката ни, засега са очертани контурите му. Необходим са много наблюдения, големи обобщения, за да бъде изваян този образ на съвременен герой, защото колкото по-често един образ се среща в художественото творчество, толкова по-сигурно е, че той е правдив и типичен. А известно е, че оригиналните, неповторими герои стават типични, доколкото те са олицетворение на новото, правствено красиво, утвърждаващото се в живота. И майсторството на писателя е проявено в долавянето на вътрешните промени, в съединението на конкретно-вещественото с психологическите изменения на героите. За К. Калчев от особено значение е въпросът за индивидуалната свобода на героя, която има за реална почва доверието и положителните сили на човека, а за крайна цел — тържеството на комунистическата правдивост. Но богатото духовно съдържание на главния герой на романа, сложната му психика носят белезите на известна статичност. Когато Векилов и Гергана му внушават, че той може да бъде по-полезен, като заеме по-отговорен ръководен пост, той категорично отказва. Но ако пред тях иска да бъде последователен, когато остане насаме, би се замислил върху думите им. Би трябвало авторът да разкрие известно колебание (поне като настроение), — да промени професията си. Та нали желанието на човека е гръбначният стълб, който го държи изправен! Марин Масларски няма никакво желание. Дали само парите го задържат на кормилото? Но той не е сребролюбив. Или се плаши от промяната да не го видят хората, да не стане обект на наблюдения? Нима той иска да си остане в глухата улича на живота, за да се чувства спокоен и вътрешно доволен? К. Калчев в тая насока не е изяснил героя си.

Някои изтъкват, че К. Калчев е пресилил негативната страна на съвремения си. В Димитровград хората пият, мошеничестват, крадат. На пръв поглед като че ли освен Марин и Векилов няма положителен герой. Но нима Иванчев, Драго не са положителни? Само че те не са шаблонно положителни. Обикновено сме свикнали положителния литературен герой да бъде свръхестествен.

К. Калчев разкрива майсторски героите си, като влага подчертана индивидуалност. Това са трудови хора, с обикновени качества и характери, които не блестят с „небесна светлина“, а са земни хора с малки дребни недостатъци и хитрини. Това не намалява тяхната морална стойност. В романа „Двама в новия град“ виждаме нашия съвременник и с всички негови положителни и отрицателни черти. С малко действуваша лича и в ограничен брой страници („Двама в новия град“ е един от най-късите романи в съвременната ни литература) К. Калчев много пестеливо, съгъстено и убедително разработва проблеми, разкрива душевната същност на новия човек в лицето на Марин Масларски и Векилов.

В първата част на романа К. Калчев уплита героя си в метафизични настроения ((Марин често повтаря: „Съдбата си играе с хората“). По-нататък, когато се откъсва от своето безверие и пропъжда самотата си, той става друг човек — с воля и вяра в бъдещето: „А бъдещето без друго ще бъде хубаво“ — заявява той в края на повествованието. Сега той не задава тревожни въпроси: „За какво сме се родили“, „Какво е всеки изминат ден“, „Какво ще стане?“ и пр. Марин Масларски отхвърля антисоциалната философия — човек за човека е звяр — и възприема философията на комуниста — човек за човека е другар и приятел. Това е философията на нашия съвременник, който живее със съзнанието, че с труда си допринася за изграждането на по-справедливо общество. В това отношение Марин Масларски стои много по-високо от Гергана, затиляла в кадрови досиета, но все още търсеща и негодуваща. В тревожните думи на добрия Иванчо прозвучава гласът на писателя: „Гергана трябва да спасяваме!“ Това отпускане на криле, помръкване на пориви не идва ли от вътрешни идейни разочарования? Явно е, че К. Калчев се е стремил да предпази повествованието от шлифован образ.

Когато преценяваме „Двама в новия град“ като емоционално и идейно възприета действителност, разбираме, че К. Калчев е намерил убедително художествено превъплещение на случки, герои и изгражда пълноценна творба. Авторът извежда идейния растеж на своя герой от обществените стълкновения, от конфликта между личност и общество, за да се преее накрая личното в колективното. Личността не може да вирее във общество.

Когато говорим за художествените похвати в „Двама в новия град“ не може да не отбележим известна хумористична отсмянка, която авторът влага в повествованието. Калчев засяга лични и обществени недъзи, но не остро саркастично, а леко хуманистично, което се чувствава най-вече в диалога. Той ни внушава, че все още в диференцирането на понятието „добър“ и „лош“ се изхожда не от интересите на колектива, а от личното. Със своята тънка чувствителност на човек,

нравствено и духовно извисен, Марин се възмушава от това определение, чужда му е такава еснафска житейска логика. Тя противоречи на социалистическите норми на живот. Героят от романа проявява непримиримост към останалите от буржоазната идеология: „Не ми е ясно по какви тайни пътечки се промъква старата буржоазна чувствителност в нашия съдържан век.“ Въмъкването в разказа образа на Евгени Масларски е само по себе си бичуване на тази младеж — пълна противоположност на истинската творческа младеж. С лека насмешка Марин си спомня за „прегракналия ентусиазъм“, когато с всяка „изкопана канавка“ се проглушава света с „огромните успехи“. Цялата тази „шумотевица“ сега му се вижда пресилена. По косвен път авторът критикува и формалното съществуване на бригадите за комунистически труд, осмива пиянството и еснафщината.

Романът „Двама в новия град“ е изграден върху несложен сюжет, без много интриги, с малко външни действия и ограничен брой лица. Действието е дръпнато навътре в душата на героите. Това не е роман с красиви фасади и пищни природни картини, а психологическа творба. Представено е развитието на един смазан душевно човек от политическите извращения през 1951 г. и неговото възможване под въздействието на работническата среда и проветрената политико-обществена атмосфера. Новаторството в разкриване на тази идея е в психологическата съгъстеност на характеристиката, смелостта на автора да засегне ясно остриите житейски проблеми. А това вече говори за придобита белетристична зрелост и етап в развитието на писателя. Калчев се влияе от наши и чужди класици (Йовков, Фолкнер, Селинджър), което особено се забелязва в последната му книга — къса повествователна форма, сбит

език, пътен психологичен образ, Той знае, че темите, настроенятия, образите, идеите трябва непрекъснато да се освежават и обогатяват, което сстига в „Двама в новия град“. Калчев е точен в портрета (макар че не описва героя в неговата пряка изява, а го характеризира чрез второ или трето лице, което до голяма степен намалява неговата убедителност и непосредственост), в речевата характеристика, в детайтите, служи си сполучливо с вътрешния монолог. Диалогът е с много въпросителни, къси безглаголни изречения, мисълта е изразена с няколко думи. И в тази сбита форма авторът предава не само фабулни ситуации, но и психологични състояния на героите. А това вече говори за придобита творческа опитност. В лексикално отношение наред с чистия, свободен от диалектизми език се срещат колоритни думи, които показват селския произход на героя. Новата литературна форма, използвана от К. Калчев, е характерна за жанровото превъплъщение на романа през последните години. Все повече творби са написани във вид на монолог или дневник. Повествованието, което се води от първо лице, ограничава до известна степен писателя, отнема му възможността свободно да маневрира при описание на събития и герои. Безглаголните изречения, липсата на каквато и да е фразеология, стремеж към сбита разговорна реч — това е езиковият паспорт на романа „Двама в новия град“. А той се смята като събитие в езиковото развитие на писателя. По съдържание, по идейна наситеност, по проблематика и форма последният роман на К. Калчев е етап в развитието на писателя. Това е произведение с подчертана новаторска значимост.

Христо Недялков

SOMMAIRE

<i>Un quart de siècle de littérature du réalisme socialiste</i>	
Vlitchko Kountchev — La littérature et la nouvelle réalité (1944—1949)	3
Vassil Kolevski — Les problèmes du réalisme socialiste dans la littérature bulgare (1949—1955)	23
<i>Colloque sur l'ancienne littérature bulgare</i>	
Boniou St. Anghélov — Certains traits d'un caractère général de l'évolution des anciennes littératures slaves	51
Liliana Gracheva — Les anciennes littératures slaves sous un nouvel éclairage	62
<i>100 ans de la mort de Lamartin</i>	
Vladimir Topentcharov — Encore de Lamartine en Bulgarie	72
*	
Ognian Saparev — „La culture des masses“. Son agression à l'Occident et son attitude vis-à-vis de nous	75
Venceslava Behinovia (Prague) — Des traits de baroque de l'historiographie bulgare de la Renaissance	100
Vania Boïadjieva — Descendantes	121
Lioubène Ghéorghiev — Contemporanéité et esprit novateur dans la poésie lyrique	134
<i>Communications et Documents</i>	
Sonia Baeva — Dix poésies inédites de Petko Slavéïkov	153
<i>Revue</i>	
Penio Roussev — Recherches dans l'histoire de la théorie et de la critique littéraire	158
Nicolaï Dontchev — La Rochefoucauld en langue bulgare	163
Christo Nédialkov — Recherches novatrices d'un prosateur bulgare contemporain.	165